

Csaba László: Ránk zárult a közepesen fejlettek csapdája

Hajdú Péter - 2017. április 3., hétfő 06:06, frissítve: hétfő 13:10

*Csaba László közgazdász
Fotó: Nagy Béla / Magyar Nemzet*

A magyar gazdaságnak olyan ipar betelepedésére van szüksége, amely magával hozza a fejlett technológiát, s amelyhez a hazai cégek is kapcsolódhatnak – mondta a Magyar Nemzetnek adott interjújában Csaba László közgazdász.

– Amikor megbeszéltük az interjú időpontját, még nem lehetett tudni, hogy a [kormány revolvert fog a Közép-európai Egyetemre \(CEU\)](#), ahol ön is oktat. Miként vélekedik a támadásról?

– Önmagában az, hogy egy nemzetközi rangsorokban kiemelkedő helyet elfoglaló intézményt a kétes hírű diplomagyárakkal együtt emlegetnek, mint az államtitkár tette – „28 intézményt vizsgáltunk, nem a CEU-t” –, a nyilvánosság előtti hitelrontás minősített esete. Az is merőben szokatlan, hogy miniszter jegyezzen egy diszkriminatív törvénymódosítást. A vonatkozó hivatkozások is tévesek, mert egyrészt megvan az államközi egyezmény, amelyet 2004-ben a jövendőbeli amerikai nagykövet és a magyar miniszterelnök írt alá, másrészt a CEU minden

programját ötévente akkreditálják az Egyesült Államokban. A jelentési kötelezettség pedig egy olyan egyetemnél, amelyik nulla forint közpénzt használ, nem triviális. Ez a hiányosság gond nélkül pótolható. Oktatóink között akadémikusok, az MTA doktorai is dolgoznak. Egyszóval hazánk csak nyert a CEU-val, ellehetetlenítése megbocsáthatatlan véték lenne.

– Bő egy éve arról beszéltünk, fennáll a veszélye annak, hogy beragad a közepes fejlettség csapdjába a magyar gazdaság. Most miként látja, változott valami?

– Ma már jelen időben beszélhetünk erről, hiszen benne vagyunk a csapdában, azaz határozottan romlott a helyzet. Nem jelent ez katasztrófát. Hasonló cipőben járnak az olaszok, portugálok már hosszabb ideje. A gyakorlatban ez annyit jelent, hogy közép-, illetve hosszú távon is alacsony marad a növekedés üteme hazánkban. Lehetnek persze rövidebb-hosszabb kiugró időszakok, de hiányzik az az átfogó gazdasági stratégia, amelyre alapozva fölgyorsulhatna a növekedés.

– Tavaly év elején az Európai Bizottság – elismerve a megelőző két év magyar eredményeit – arról írt jelentésében, hogy gyorsulhat a magyar növekedés. A tavalyi eredményt nézve jól mellélótték. Ön hogyan látja?

– A magyar gazdaságnak igen nagy problémája, hogy – jelen állapotában – az uniós támogatások felhasználása nélkül hozzávetőlegesen másfél százalék körüli növekedésre képes. Engem közgazdászként kifejezetten irritál, hogy bár lennének olyan gazdaságpolitikai lépések, amelyekkel ennél jóval nagyobb növekedési ütem is elérhető lenne, még az uniós pénzek nélkül is, mégsem lépik meg ezeket az éppen regnáló kormányok. A versenyképesség javítása mindennél fontosabb gazdasági lépés lenne, mert anélkül álom marad a fölzárkózás. Ha pedig a kormány az egy évvel ezelőtti adatokra épülő uniós véleményre alapozva valóban elhiszi, hogy reális a tartós négy, négy és fél százalékos növekedés, akkor alaposan félrevezeti magát. Hiszen a magánberuházások még mindig a negatív tartományban vannak, alacsony a megtakarítási hajlandóság, az európai gazdaság alig egy százalékkal növekszik, a kamatemelés elindult. Reményeim szerint jövőre ismét eléri a dollárban kifejezett GDP a 2008-as szintet. Erre mosdatlan szájú emberek azt mondanák, elvesztegetett évtized.

– A kormány éppen mostanában hozta létre a versenyképességi tanácsot. Ez talán már a változást jelzi.

– Személy szerint üdvözlöm a kezdeményezést, mert valóban elengedhetetlen, hogy előrelépjünk ezen a területen, de kétségeim vannak, hogy valóban meghallgatják-e a szakemberek véleményét. Attól tartok, a politikai érdekek itt is felülírják a gazdasági racionalitást, és csak formális egyeztetésre kerül sor. Bár ne lenne igazam!

– **Százmilliárdokat költött a kormány arra, hogy idecsábítson, illetve fejlesztésre ösztönözzön multi összeszerelő üzemeket. Nem lett volna okosabb, ha ezt az összeget hazai startup, illetve exportra képes kis- és közepes vállalkozásoknak adják?**

– Meggyőződésem, hogy a magyar gazdaságot kizárólag a nagy nemzetközi vállalatok segítségével lehet dinamizálni. Alapvetően elhibázott azonban az a gyakorlat, hogy annak adjuk az állami, illetve adófizetői százmilliárdokat, akinek amúgy is van. Nem arra van szüksége a magyar gazdaságnak, hogy alacsony hozzáadott értéket termelő ágazatok konzerválódjanak, hanem olyan ipar betelepedésére, amely magával hozza a fejlett technológiát, s amihez a hazai cégek is kapcsolódhatnak. Vagyis nem összeszerelésre kell berendezkedni, hanem kutatásfejlesztést igénylő ágazatokra. Olyan technológiát hozzanak ide a cégek, amely jól képzett munkaerőt igényel, és amelynek segítségével lassan emelkedni kezdené a magyar gazdaság teljesítőképessége is.

– **Ehhez azonban többet kellene költeni kutatás-fejlesztésre, valamint az oktatási rendszert is alapvetően át kellene alakítani, hiszen a most kialakulóban lévő újabb ipari forradalomban már alapvető elvárás az élethosszig tartó tanulás képessége.**

– Kétségtelenül nagy hiányosság, hogy innovációra például a bruttó hazai termék másfél százalékát költjük, ami fejlődést jelent ugyan a korábbi, inkább egy százalék körüli arányhoz képest, de kevés a háromszázalékos uniós célhoz viszonyítva. A lehetőségek hiányában pedig elmennek a tehetséges kutatók. Mindenki másra vár, az állam nem fektet elegendő pénzt az oktatásba, az egyéb befektetők dolgát pedig megnehezítik. Gondoljunk csak a CEU elleni támadásra. A jelenlegi magyar oktatási rendszer éppen szembemegy azzal, amire szükség lenne. Az alapképzésben is óriási hiányosságok vannak, de a felsőoktatás sem áll sokkal jobban. Itt a mennyiség megvan ugyan, de sokan lemorzsolódnak a képzés négy-öt éve alatt, aminek törvényszerű következménye, hogy nem áll rendelkezésre kellő mennyiségben és minőségben olyan munkaerő, amelyre szükség lenne a versenyképes gazdaságban. Élethosszig tartó tanuláshoz pedig jó alapképzésre lenne szükség, de nálunk ennek éppen az ellenkezője történik. Az egyetemek képzése egyre jobban hasonlít a szakképzésre.

– Úgy látszik, a töméntelen uniós pénzt nem sikerült hatékonyan fölhasználni, az összes magyar régió visszaesett a versenyképességi ranglistákon. Mi lehet az ok, és mire számíthatunk 2020 után, amikor a támogatások csökkentése vagy megszüntetése várható?

– A ténnyel nem lehet vitatkozni, hogy romlik a versenyképességünk, miközben a régiós versenytársak, amelyek az évezred elején sehol sem voltak, már megelőznek bennünket. Elég egyértelmű, hogy az uniós támogatások nem jutottak el a gazdaságba, ahol helyük lenne. Ugyanis csak a termelés dinamizálásával lehetne javítani a versenyképességünkön, lefaragni valamit a lemaradásunkból. Ami pedig a jövőt illeti, a nettó befizetők kezdik megenni, hogy fölöslegesen adják a pénzt a felzárkóztatásra, ha annak nincs eredménye, ráadásul még a támogatottak erőteljes unióellenes retorikával támadják a közösséget. De azzal is tisztában kell lenni, hogy a közösségi belügyekre, határvédelemre nagyságrendekkel többet kell költeni, mint korábban. Ez is azt veti föl, hogy a jövőben jelentősen csökkenni fog a felzárkóztatásra szánt összeg.

– Miben látja annak okát, hogy egyre nő a lemaradásunk a vezető országoktól?

– Alapvető hiba, hogy a kormányok választásokban gondolkodnak, és nem tudnak átfogó, előrelátó módon gondolkodni. Németországban, Finnországban – vagy akár Írországot is említhetném a sikeres országok közül – nem dobják ki minden kormányváltáskor az elődök eredményeit, s kezdenek újra a nulláról építkezni. Nálunk ez minden kormány-, illetve irányváltáskor megtörtént. Az is alapvető különbség, hogy a sikeres országokban társadalmilag és intézményileg is jól szervezett a munka, így nincsenek üresjáratok, egymást kioltó folyamatok. De legalább ennyire fontos, hogy létezik a bizalom egymás és a kormány iránt is, ami egyfajta stabilitást ad. Vagyis kiszámíthatók a közgazdasági folyamatok is: kiegyensúlyozott költségvetés, árstabilitás, az adósságráta csökkentése. További haszna ennek, hogy a kormányváltáskor nem aggódnak a polgárok, mert tudják, bárki kerül is hatalomra, érdemes tanulni, dolgozni. Nálunk mindez nem mondható el. Így ki sem alakulhat semmiféle gazdasági stratégia, marad az ötletszerű kormányzás, amit jelenleg is látunk. Arra lenne szükség, hogy az állam hátrább lépjen, kevesebb feladatot vállaljon, továbbá legalább öt-tíz százalékponttal csökkentse a jövedelmek központosítását, az így felszabaduló összeget pedig hagyja azoknál, akik hajlandók modern technológiát fejleszteni. A költséget jelentő presztízsb beruházások helyett pedig inkább az oktatásba, egészségügybe kellene fektetni.

Ennek a cikknek a nyomtatott változata a Magyar Nemzetben jelent meg. A megjelenés időpontja: 2017.04.03.